

újkori réteg alatt a szürke római réteg jelentkezett. Az árok Ny-i végében egy feltehetően kora római sütőkemencére bukkantunk. A feltárás során leletanyag nem került elő.

KIRCHHOF ANITA

59. Budapest, III. Selmeci utca 29.

Ró

A telken 2002 áprilisában beépítés előtt megelőző régészeti feltárást végeztünk, valamint a pincetömb kiemelése és a szomszédos házak aláréselésének gépi földmunkáival párhuzamosan folyamatos régészeti megfigyelést biztosítottunk.

A leendő mélygarázs alapozási síkja egy steril eróziós réteg alsó határára esik, innen indul egy 30–40 cm vastag római planírozási réteg. A régészeti jelenségek ez alatt a réteg alatt mutatkoznak, így az épület alatt bolygatatlanul megmaradnak.

Az alapozási sík alá mélyített kutatószonda és a liftakna mélyítésének régészeti megfigyelése alapján a San Marco utca vonalában korábban dokumentált 2–3. századi épületsáv Ny-i lezárása nem terjedt ki a kérdéses telekre. A kutatószondában ültetett növényzet nyomait sikerült megfigyelni, feltehetőleg a területünktől K-re eső római épületsáv udvarához tartozhatott.

MADARASSY ORSOLYA

60. Budapest, III. Szőlőkert utca 5.

Ø

2002. október 11. és 28. között építkezéshez kapcsolódóan végeztünk megelőző feltárást a területen (hrsz: 18878/22). Ere azért volt szükség, mert az É felől szomszédos telken (Kunigunda utca 39.) 2001-ben római út maradványai, valamint ős- és római kori sírok kerültek elő.

A 3,9×7 m alapterületű szelvényben a gép 1,2 m mélységben szedte le az újkori feltöltést, majd kézi erővel bontottunk tovább. A többrétegű újkori feltöltés (téglatörmelék, salak stb.) alatt egy sötétszürke agyagos szint mutatkozott újkori kerámiaanyaggal, felületén DNy–ÉK-i irányú világos, sárgásszürke betöltésű, 20–40 cm széles árkokkal (?). Az árkok bontásából szintén csak újkori leletanyag került elő. A további mélyítés során egy feketésszürke agyagos szint jelent meg a sötétszürke réteg alatt, amelyből bizonytalan korú apró tégladarabok kerültek elő. A bontást a jelenlegi szinthez képest 2,5 m mélyen fejeztük be értékelhető leletanyag vagy objektum nélkül, jóval meghaladva az épület alapozási mélységét.

TÓTHNÉ LÁNG ORSOLYA

61. Budapest III., Tímár utca 4.

Ró

A telken szondázó jellegű feltárást folytattunk 2002-ben. A 20. századi tereprendezések már a régészeti jelensé-

gek felső szintjeit megsemmisítették, csak néhány római kori jelenséget sikerült megfigyelni. Egy Kr. u. 2. századra keltezhető barna humuszos réteget dokumentáltunk. Az ebbe mélyedő későbbi falalapozásoknak a legalsó kősora maradt meg, így a terület beépítettségének jellegére csak következtetni tudunk.

KIRCHHOF ANITA

62. Budapest, III. Záhony utca 4.

Ró

Az aquincumi polgárváros DK-i régiójában, a D-i városfalon kívül végzett ásatást a terület műemléki rendezése tette szükségessé. A feltárás az 1992–94. évben előkerült deversorium melletti fürdőépület (lásd Aq. Füz. 1 (1995) 44–48.) területének D-i részét, valamint a hozzá K-en csatlakozó udvarrészt érintette, amely a jelzett épületegyüttesnek mintegy egyharmadát jelenti. Az épület Ny-i irányban áthúzódik a szomszédos telekre, ezért a feltárás nem vállalkozhatott a teljes alaprajz tisztázására. Elsődleges cél a már korábban kiásott és visszatemetett alaprajzi részletek, s főleg a bemutatás szempontjából lényeges, 3. századi római kori szintek újbóli felszínre hozatala volt. Emellett elsősorban a római kori épülethez kapcsolódó udvar kisebb, még feltáratlan részeinek, – benne in situ falfestménymaradványok felszedésével – valamint a rendezési terület határán belül a D-i, mintegy 10 m széles sáv kutatására került sor.

A feltárandó területet négy, nagyjából 10×10 m-es szelvényre osztottuk. A munka mindvégig – 2002. szeptember 2. és október 21. között – kézi erővel, a kiemelt föld elszállításával történt. A műemléki helyreállítás november 29-én fejeződött be.

1. szelvény: A korábbi feltárások alapján várható volt a fürdőépülethez kapcsolódó udvarrészt keleti zárófalának előkerülése. Ezt az újkori rétegek alatt, már csak alsó kősorában fennmaradva, találtuk. A fal alapozása is egyértelműen mutatta, hogy átépítették, s D-i irányban lezárása nem maradt meg. Ez utóbbit feltételezhetően részben az a még római kori beásás tette tönkre, amelyet a DNy-i szelvénytársokban találtunk. A falalapozás szintje alatt, a sárga altalajban kirajzolódó elszíneződések sötétebb sávjai a relatíve legkorábbi, faszervezetű építményhez tartozhattak. A gerendavázis szerkezet alapján megrajzolható építmény tájolása eltér a kőépületétől, s D-i oldalon záródása is előkerült.

2. szelvény: Az 1. szelvényhez Ny-i oldalon csatlakozó felületben, az újkori szint alatt és részben benne, római kori omladék köves, K–Ny-i sávját figyelhettük meg. Az omladékot – mely feltehetőleg a legkésőbbi építési periódus pusztulásának nyomát őrzi – meghagyva É-i és D-i oldalán mélyítettünk, ahol 40–50 cm-rel mélyebben egy újabb omladékréteget találtunk. Mindkét omladék között római kori kerámiát tartalmazó réteg volt.

3. szelvény: A 2. szelvénytől É-i irányban nyitottuk a felületet, amelyben ismét felszínre hoztuk az udvar É-i falát, mely egyértelműen a városfal átlós irányát követ-

te, s nem az épülethez igazodott. A falból É-i oldalon egy osztófal indult, amely az udvarhoz É-on két helyiség csatlakozását feltételezi. Az udvar É-i zárófalához a D-i oldalon hozzáépített, rosszabb minőségű fal rendelkezését egyfajta álperistylum alapozásaként értelmezhetjük, csakúgy mint az épület K-i zárófalához kívülről csatlakozó falat, amelyet azonban egy korábbi, kő- és agyagperiódus átépítését követően használtak fel újból, ezúttal a díszudvar céljaira. Az udvar korábban fel nem tárt részén in situ helyzetű, mintegy 1–1,5 m² nagyságú falfestmény részletét sikerült felszednünk, mely az előkerült érmek alapján a 3. század közepi udvarszintre dőlt. A falfestményre került omladék összetétele azonos volt a 2. szelvény mélyebben fekvő omladékával (törtkő és téglá, kevés csont és kerámia), azzal a különbséggel, hogy az udvarrészen falfestménytöredékek is keveredtek az omladékba. Előkerült továbbá egy hypocaustum oszlop maradványa is. Figyelemreméltó az épület építéstörténete szempontjából, hogy a falfestményes periódus omladéka között agyagtéglák maradványát, vagy agyagos planírozás nyomát nem találtuk. Az udvar csaknem középső részén, éppen abban az irányban, ahová a modern épület alatt korábban feltárt hidegvizes medence kifolyója vezetett, egy nagyobb, 3×4 m-es meszesgödör volt. A gödör aljában talált újkori téglá meghatározta az objektum korát, betöltése azonban csak kövekből állt. A nagyobb, szabálytalan alakú kövek egy része faragott volt, pl. küszöbkőtöredék. Nem kétséges, hogy azokat a gödör körül lévő római kori épület omladékából szedték össze.

4. szelvény: A 2. szelvény Ny-i oldalához csatlakozik a felület, amely a terület eddigi enyhe emelkedéséhez képest jelentősebben kiemelkedik. Az újkori rétegek alatt a magasabban fekvő Ny-i szelvényrészben már 30–40 cm mélységben terrazzo-padló jelentkezett, melyet megszakított egy falkiszedés sávja. A kiszedett fal Ny-i oldalán négy különböző korú padlószint nyomát mutatta a metszet, míg a K-i oldalon egy vastag agyagtéglás feltöltés jelentkezett. Ez alatt egy lapos kövekből kirakott (?) felületet rögzíthettünk a D-i metszetben, amely alatt kötőanyaggal rögzített kőfal maradványa látszott. A szelvény ÉK-i sarkában jól láthatók a római épület maradványainak a kiszedés mélyedésébe belecsúszott kövei. Miután a polgárváros késő római időszakából igen kevés maradványt ismerünk, s ezekből szinte semmi sem látható a romterületen, ezért a bemutatásnál az épület D-i lezárásaként a késő római periódust jelezzük, így az ez alatt lévő korábbi korszakok kibontására egyelőre nem került sor, ezekről a metszetek tájékoztatnak.

A terület műemléki terveit H. Vladár Ágnes készítette, és művezetéssel irányította a helyszíni kivitelezési munkákat is. A falfestmények felszedését Magyar Mirtill végezte, aki a feltárás alatt az ásató munkatársa volt. A terrazzo-rögzítések és a medencevakolás átítatása az időjárás és a pénzügyi lehetőségek miatt nem volt elvégezhető ebben az évben.

ZSIDI PAULA

63. Budapest, IV. Székes-nádas-dűlő
U, B, LT

2002. július 15. és augusztus 30. között az újpesti önkormányzat tulajdonában lévő területen (hrs.: 76512/183) folytatott próbaásatást a Budapesti Történeti Múzeum Ős- és népvándorlás kori osztálya. A feltárást a Budapest, IV. kerület Újpest 9. számú városszerkezeti egység, Óceán-árok „C” tömb beruházási program, tervezési szakaszának keretében végeztük el. Az ásítás helye, a Megyeri út és az M0 autótűt É-i oldalán elhelyezkedő Auchan áruház közötti összekötő út Ny-i oldalán, az Óceán-árok és a Megyeri-patak összefolyásától D-re helyezkedett el.

A terület a Duna második teraszán, a folyamtól mintegy 500 m távolságra, egy ÉÉK-DDNy irányban hosszan elnyúló dombhát D-i lejtőjén található. K-ról a magas töltésen lévő bekötőtűt, illetve a közelben lévő patak mocsaras ártere, É-ról a Megyeri-patak menti töltések, Ny-ról és D-ról a patak menti kiserdők határolják.

A térképek tanúsága szerint a terület szerves folytatása annak a homokdűnének, amelynek északabbra fekvő részein 1996-ban az M0 autótűt, illetve 2000-ben az Auchan áruház építését megelőzően folytattunk feltárást.⁶

2002-ben a Székes-nádas-dűlőben mintegy 6000 m²-nyi területen 6 szelvényt nyitottunk, átlagosan 11 m szélességben, K-Ny-i irányban egyet, É-D-i irányban ötöt. A gépi földmunkák során megfigyeltük, hogy a terület ÉK-i részén 25–30 cm mély humuszréteg volt, amely alatt sárgás, agyagos, helyenként szürkésfehér „szikes”, igen kemény volt az altalaj. A terület DNy-i irányában haladva a humuszréteg vastagodott, helyenként az egy métert is elérte. Az altalaj itt szürkés-sárgás, agyagos, illetve folyami üledékes volt. A humuszréteg igen sötét, zsíros tapintású, kötött volt. A leletek többsége a mai felszíntől mintegy 30–35 cm mélységből objektumjelenség nélkül, szórványként került elő.

Az általunk feltárt 68 objektumszerű elszíneződés többsége valószínűleg a település szélét jelző sekély, leletanyagban szegény gödöralj volt. A több csoportban, szórványosan előkerült cölöplyukak rendszerét nem lehetett meghatározni. Építményekhez feltételesen két csoportjuk kapcsolható. Két árok és három objektum nélküli leletkonglomerátum került még elő, amelyek viszonylag magasan, a felszín alatt, a korábban szántott rétegben kerültek el, mintegy másfél-két négyzetméternyi felületen. Néhány, betöltése (igen sötét, homogén) alapján újkorinak tekinthető objektum mel-

6 HORVÁTH LÁSZLÓ ANDRÁS: Neolitikus leletek Dunakeszi határában. – Neolitische Funde in der Gemarkung von Dunakeszi. In: BudRég 35. (2002) 7–34. HORVÁTH, L. A.: Neolitische Funde und Befunde in der Gemarkung von Dunakeszi. In: ActaArchHung 53. (2002) 1–40. HORVÁTH L. A. – SZILAS G. – ENDRÓDI A. – HORVÁTH M. A.: Óskori telepek és sírok feltárása Dunakeszi határában. – Excavation of prehistoric settlements and graves in Dunakeszi. In: Aquincumi füzetek 7. (2001) 115–127.